MBV-001-014310 Seat No. ________

M. A. (Sem. III) (CBCS) Examination

December – 2016

Sanskrit : Paper-CCT-09

(Grammar)

(New Course)

Mahbhasya : Paspasahnika and Siddhanta Kaumudi : Bhvadiprkarana

Faculty Code : 001

Subject Code : 014310

Time : $2\frac{1}{2}$ Hours] [Total Marks : **70**

૧ નીચેનામાંથી કોઈપણ **બે** ગદ્યખંડનું આવશ્યક સમજૂતિ સાથે ભાષાંતર કરો : **૧૪**

1 Explain fully any **two** of the passages translation : **14**

(१) अथ गोरित्यत्र कः शब्दः । किं यतत्सास्नालङ्गूलकुदखुरविषाण्यर्थरूपं स शब्दः । नेत्याह । द्रव्यं नाम तत् । यतर्हि तदिङ्गितं चेष्टितं निमिषितमिति स शब्दः । नेत्याह । क्रिया नाम सा । यतर्हि तच्छुकलो नीलः कपिलः कपोत हति स शब्दः । नेत्याह । गुणो नाम सः ।

यत्तर्हि तद्भिन्नेष्वभिन्नं छिन्नेस्वच्छिन्नं सामान्यमूतं स शब्दः । नेत्याह। आकृतिर्नाम सा ।कस्तर्हि शब्दः। येनोच्चारितेन सास्नालाङ्गूलक कुदखुरविवाणिनां सम्प्रत्ययो भवति स शब्दः । अथवा प्रतीतपदार्थको लाके ध्वनिः शब्द इत्युच्यते । तद्यथा – शब्दं करु, मा शब्दं कार्षीः, शब्दकार्यथं इति ध्वनिं कुर्वन्नेवमुच्यते । तस्माद् ध्वनिः शब्दः ।

(२) सुदेवो असि वरुण यस्य ते सप्त सिन्धवः ।
अनुक्षरन्ति काकुदं सूर्म्यं सुषिरामिव ॥
सुदेवो असि वरुण सत्यदेवोऽसि । यस्य ते सप्त विभक्तयः । अनुक्षरन्ति काकुदम् । काकुदं तालु । काकुर्जिह्वा, साऽस्मिन्नुद्यत इति काकुदम् । सूर्म्य सुषिरामिव । तद्यथा – शोभनामूर्मि सुषिरामग्निरन्तः प्रविश्य दहति, एवं ते सप्त सिन्धवः सप्त विभक्तयस्ताल्वनुक्षरन्ति । तेनासि सत्यदेवः । सत्यदेवाः स्यामेत्यध्येयं व्याकरणम् । सुदेवो असि ।

(३) याज्ञिकाः पठन्ति – दशम्युत्तरकालं पुत्रस्य जातस्य नाम विदध्याद् घोषवदाद्यन्तरन्तः स्यमवृद्धं त्रिपुरुषानूकमनरिप्रतिष्ठितम् । तद्धि प्रतिष्ठततमं भवति द्व्यक्षरं वा नाम कृतं कुर्यान्न तद्धितम् इति ।

न चान्तरेण व्याकरणं कृतास्तद्धिता वा शक्या विज्ञातुम् । दशम्यां पुत्रस्य ।

(४) किं पुनर्नित्यः शब्दः, आहो स्वित्कार्यः ? संग्रह एकत्प्राधान्येन परीक्षितम् – नित्यो वा स्यात् कार्यो वेति । यत्रोक्ता दोषाः, प्रयोजनान्यप्युक्तानि । तत्र त्वेष निर्णयः – यद्येव नित्यः, अथापि कार्य, उभयथापि लक्षणं प्रवर्त्यमिति ।

२ નીચેનામાંથી કોઈપણ **બે** સૂત્રોને સ્પષ્ટ રીતે સમજાવો : १४

2 Explain clearly any **two** of the following Sutras : 14

(१) कर्तरि शप् (३/१/६८)

(२) स्यतासी लृलुटोः । (३/१/३३)

(३) आतो ङितः । (७/२/८१)

(४) थासः से । (३/४/८०)

૩ 'भू' ધાતુના तिङन्त પદોની રૂપસિદ્ધિ પ્રક્રિયા ચર્ચો. १४

3 Discuss a process of तिङन्त formation of 'भू' syllable. 14

અથવા/OR

૩ 'एध्' ધાતુના तिङन्त પદોની રૂપસિદ્ધિ પ્રક્રિયા ચર્ચો. १४

3 Discuss a process of तिङन्त formation of 'एध्' syllable. 14

४ અર્થ એટલે શું ? અર્થપ્રતીતિ થવાના બાધક કારણો વર્ણવો. १४

4 What is meant by 'meaning' ? Narrate the causes that hinder the conveying of meaning. 14

અથવા/OR

४ ભાષાઓના વિવિધ વર્ગીકરણો સમજાવો. १४

4 Explain the various classifications of the languages. 14

૫ નીચેનામાંથી કોઈપણ **બે** ટૂંકનોંધ લખો : **૧૪**

5 Write notes on any **two** of the following : **14**

(૧) વ્યાકરણશાસ્ત્રનાં મુખ્ય પ્રયોજનો.

(1) Explain the main purposes of Grammar.

(૨) અર્થપરિવર્તનની દિશાઓ.

(2) Types of change in meaning.

(૩) 'भू' ધાતુના 'लट्' લકારના બધાજ રૂપો દર્શાવો.

(3) Explain the all types of 'लट्' लकार root of 'भू' syllable.

(૪) एध् ધાતુના 'लुट्' લકારના બધાજ રૂપો દર્શાવો.

(4) Explain the all types of 'लुट् लकार' of 'एध्' syllable (root).